

Přicházející zákon zavede systém nahlašování nekalostí v práci, firmy ho mohou rozšířit i na bossing a šikanu

18.7.2023 - | BDO

„U velkých světových firem je kanál pro oznamování téměř samozřejmostí, podle dat za loňský rok ho má zřízený 70 % světových firem.

Sami se přitom setkáváme s tím, že zavedení etické linky posiluje důvěru a spokojenost zaměstnanců. Firmám navíc pomáhá zlepšovat jejich reputaci zodpovědné firmy a mnohdy jim detekce problému může ušetřit i značné finanční částky,“ komentuje Stanislav Klika z BDO.

Česká republika má s přijetím zákona značné zpoždění. Ten totiž vychází z evropské směrnice o whistleblowingu, kterou se Česko zavázalo přijmout do svého právního řádu do 17. prosince 2021. Kvůli tomu se Česko bude muset zřejmě podrobit historicky první pokutě od Evropské unie za nedodržení termínu přijetí legislativy. Podle návrhu Evropské komise by mělo jít o částku téměř 64 milionů korun, její konkrétní výši nicméně stanoví soudní dvůr a může se odlišovat.

Whistleblowerem se dle zákona může stát například i stážista

Oznamovatelem nekalého jednání, kterého chrání zákon, se může stát široké spektrum fyzických osob. Kromě zaměstnanců to mohou být i OSVČ, uchazeči o zaměstnání, dobrovolníci, stážisté, členové představenstva či dozorčí rady. Je proto důležité, aby možnost podat oznámení byla snadno dostupná všem uvedeným subjektům.

„Z pohledu firem je také důležité, aby oznamovací kanál byl důvěryhodný, přehledný a snadno dohledatelný tak, aby jej zaměstnanci skutečně využívali. V opačném případě totiž mohou využít rovnou nahlašovací systém Ministerstva spravedlnosti, což může mít pro společnost zásadnější procesní, finanční a reputační dopad, přestože například v daném případě ani nedošlo k porušení zákona,“ říká Stanislav Klika z BDO.

Naprostá většina oznamovatelů se při dostupném a důvěryhodném oznamovacím kanálu raději obrátí přímo na firmu, přestože se mohou obrátit i na kanál ministerstva, dovysvětluje Stanislav Klika.

„Důvod je celkem jednoduchý: jsou pragmatičtí a vědí, že pokud někdo může problém v brzké době vyřešit, je to právě zaměstnavatel,“ dodává odborník z BDO.

Ochranu získají i osoby blízké, anonymní oznámení však nikoliv

Přestože zákon neprošel v podobě prikazující firmám přijímat i anonymní oznámení, nahlašovací systém musí utajit totožnost oznamovatelů. Zároveň firmy mohou anonymní nahlašování zpřístupnit na základě dobrovolnosti, nebo oznamování zpřístupnit také například svým zákazníkům, kteří nejsou pod ochranou zákona.

Ze zákona jsou přitom chráněni jak samotní oznamovatelé, tak i jejich osoby blízké. Těmi mohou být například manžel působící v téže firmě, nebo třeba kolegyně, která pomohla s vyplněním oznámení či s dodáním určitých informací. Právní ochranu získávají před jakýmkoliv odvetnými opatřeními ze strany zaměstnavatele, zejména v podobě vyhazovu, přesunu na nižší pozici, snížení mzdy či převedení do jiného týmu.

Zákon počítá s nezávislým prošetřením podezření na protiprávní jednání nejpozději do třiceti dnů od oznámení. Oznamovatel zároveň získá právo znát závěry šetření do tohoto termínu, přičemž v odůvodněných případech lze tuto lhůtu ještě dvakrát prodloužit.

Podle dat společnosti CRIF – Czech Credit Bureau se povinnost dotkne až 15 tisíc subjektů a dále také všech zadavatelů veřejných zakázek a vybraných orgánů veřejné moci, s výjimkou obcí do 10 000 obyvatel. Za nedodržení povinnosti vyplývající ze zákona o ochraně oznamovatelů bude vždy hrozit firmám pokuta až do výše milionu korun.

<https://www.bdo.cz/cs-cz/novinky/2023/prichazejici-zakon-zavede-system-nahlasovani-nekalosti-v-praci-firmy-ho-mohou-rozsirit-i-na-bossin>